

SAMENVATTING

Sinds 1996 bestaat in Rotterdam de drangvariant van de Strafrechtelijke Opvang Verslaafden (SOV-drang). In opdracht van de GGD Rotterdam e.o. heeft bureau INTRAVAL deze voorziening geëvalueerd. Het al dan niet behalen van een van de belangrijkste doelstellingen van het project - het verminderen van de overlast door de deelnemers - is hierbij nader onderzocht.

Opzet

Voor het onderzoek zijn gegevens vanaf 1996 van politie (HKS) en justitie (penitentiaire dossiers) verzameld en geanalyseerd van de 244 deelnemers die tot 1 oktober 2000 in de SOV-drang zijn ingestroomd en van 255 aselect gekozen potentiële deelnemers aan de SOV-drang die als controlegroep fungeren. Daarnaast hebben gesprekken plaatsgevonden met 70 deelnemers aan de SOV-drang, waarvan 27 het gehele traject hebben doorlopen (afmakers) en 43 de SOV-drang voortijdig hebben verlaten (afhakers). De gesprekken zijn gevoerd aan de hand van een vragenlijst waarin niet alleen de ervaringen van de deelnemers met de SOV-drang aan bod komen, maar ook de ontwikkelingen en huidige situatie ten aanzien van de thema's wonen, werken, middelengebruik, relaties, inkomen en criminaliteit. Dit deel van het onderzoek is retrospectief van aard. Een experimenteel design met een experimentele groep en een controlegroep en een voor- en nameting was namelijk niet meer mogelijk.

Resultaten

Voor de beoordeling van de deelnemers zijn zes succescriteria geformuleerd, gebaseerd op de doelstellingen van de SOV-drang. Deelnemers scoren positief op de criteria wanneer zij: over een zelfstandige woonruimte beschikken (*wonen*); geen harddrugs of alcohol gebruiken (*middelengebruik*); geen delicten plegen (*criminaliteit*); een zinvolle dagbesteding hebben in de vorm van (vrijwilligers)werk of een opleiding (*werk*); voldoende sociale contacten onderhouden, waaronder personen die geen drugs gebruiken (*relaties*); en van een regulier (legaal) inkomen kunnen rondkomen (*inkomen*).

Succes

In totaal heeft 20% van alle deelnemers de SOV-drang volledig afgerond, een goed resultaat vergeleken met andere programma's. Van de geïnterviewde afmakers voldoet 59% (16 van de 27) aan alle zes genoemde succescriteria en 3% van de afhakers (1 van de 30). Wanneer het percentage volledig geslaagden wordt doorgetrokken naar alle deelnemers die deel uitmaken van de onderzoeksgroep, 244 in totaal, dan betekent dit dat 34 deelnemers op alle onderdelen succesvol zijn (28 afmakers en 6 afhakers). Wanneer wordt uitgegaan van het aantal deelnemers dat succesvol scoort op criminaliteit en tevens op vier of vijf andere succescriteria, dan bedraagt het aantal 64 van de 244 deelnemers uit de onderzoeksgroep. Hieronder bevinden zich 32 (67%) afmakers en 32 (16%) afhakers.

Contacten politie en justitie

Uit de HKS gegevens van de politie blijkt dat alle deelnemers aan de SOV-drang in de periode na hun deelname significant minder delicten plegen dan voorafgaande aan de deelname. Bovendien plegen zij dan ook significant minder delicten dan de leden van de controlegroep. Van de 45 afmakers waarvan voldoende gegevens beschikbaar zijn komen 28 (62%) na hun deelname in het geheel niet meer voor in het HKS. Bij de 174 afhakers waarvan deze gegevens bekend zijn, gaat het om 47 (27%) die dan niet meer in het HKS voorkomen.

De deelnemers zijn na hun deelname ook minder dagen gedetineerd dan de leden van de controlegroep. Van de 41 afmakers waarvan de detentiegegevens bekend zijn, hebben 34 (83%) niet meer in detentie gezeten na hun deelname. Van de 167 afhakers waarvan deze gegevens bekend zijn is dit voor 35 (21%) het geval. Al met al is de helft van de geïnterviewden succesvol op het criterium *criminaliteit*; 73% van de afmakers en 22% van de afhakers.

Resocialisatie

Ten aanzien van de resocialisatie hebben de geïnterviewde deelnemers aan de SOV-drang een positieve ontwikkeling doorgemaakt, met name de afmakers. Bij het succescriterium voor *wonen* blijkt dat drie kwart van de 57 geïnterviewde deelnemers hieraan voldoet. Daarnaast is twee derde succesvol op het criterium *dagbesteding*. Verder is ruim de helft succesvol op het criterium *inkomen*, terwijl ruim drie kwart succesvol is op het criterium *relaties*.

Middelengebruik

Ruim de helft van de 57 geïnterviewde deelnemers die de afgelopen tijd in staat zijn geweest harddrugs te gebruiken is succesvol wat betreft het middelengebruik. Zij gebruiken geen harddrugs meer en nog maar een of twee dagen per week alcohol.

Mening deelnemers

De SOV-drang als geheel wordt door een kwart tot de helft van de geïnterviewde deelnemers positief beoordeeld, waarbij de afmakers positiever zijn dan de afhakers. De afmakers spreken hun waardering uit over de onderdelen relaties, werk en strafafdoening, terwijl zij enige kritiek hebben op het onderdeel schuldhulpverlening, de nazorg en het begeleidend personeel. De afhakers zijn met name positief over de onderdelen werk en vrijetijdsbesteding. Minder positief zijn zij over de onderdelen strafafdoening, schuldhulpverlening en wonen.

De redenen om deel te nemen aan de SOV-drang zijn voor alle deelnemers eenduidig: zij verkeren in een dusdanig slechte situatie dat zij hun leven willen veranderen, gecombineerd met het mislukken van deelname aan andere programma's om af te kicken en het feit dat de SOV-drang geen psycho-therapeutisch karakter heeft.

Conclusie

Allereerst kan worden opgemerkt dat doordat de SOV-drang onderdak biedt aan sterk recidiverende criminele drugsverslaafden er al een vermindering van de drugsoverlast optreedt. Immers, zo lang zij deelnemen aan de SOV-drang plegen zij geen criminaliteit en ander overlastgevend gedrag.

Bovendien verkeert het merendeel van de deelnemers aan de SOV-drang ook enige tijd na hun deelname in een betere situatie dan voorafgaande aan hun deelname. Hiermee wordt duidelijk dat de SOV-drang een bijdrage levert aan de vermindering van de overlast door de deelnemers. Deze positieve ontwikkeling doet zich in sterke mate voor bij deelnemers die het gehele programma van de SOV-drang hebben afgemaakt. In enigszins geringere mate laten ook deelnemers die het programma voortijdig hebben verlaten positieve ontwikkelingen zien.

Het feit dat de afmakers meer succesvol zijn dan de afhakers komt overeen met (inter)nationale onderzoeken naar de effectiviteit van projecten voor verslaafden. Hieruit blijkt dat de duur van deelname een belangrijke bepalende factor is voor het slagingspercentage. Dit betekent dat het nader diagnosticeren en motiveren van deelnemers om te voorkomen dat zij de SOV-drang voortijdig verlaten zinvol zal zijn.